

רשימות ביבליוגרפיות

א.

פולין, ספורי אגדות של ש"י עגנון. במעטפה פשוטה. בלי קשטים של אותיות קוביסטיות, בלי תביעות מוקדמות מאת הקורא, כמעט שלא כדרכה עד עכשיו. נתנה לנו הוצאת "הדים" אוצר זה של ספורי-מעשיות, פרי דמיונם וסבל חייהם של אחינו בפולין; בצורה זו היו זקנינו מוציאים את ספורי המעשיות שלהם לפני כמה דורות. לרבות הא תיות הגדולות במלים הפותחות לכל ספור ואת הקורף שבאלקים; אילמלא הכתובת: הדים תרפ"ה, היתה העין צופיה אל מעבר לדפי הספר. לראות אם אין שמו של סבא ז"ל ברשימת הפרינומערניטן...

זה כח אמינותו העמוקה והרצינית של עגנון במה שהוא מספר. אם אין כמוהו בעל סגנון עצמי בספרות חסידים זו, הרי כל הפותח באיזה דף שהוא בספרו מדמה לראות את המעין ממנו שאב עגנון מלוא עצמותו. מאלו אתה נזכר במי שדמה את עגנון לרודומובסקי. צורף-אמן זה, שיצר בדור אחרון בפאריס כרזר-מלכות קדמון לכל פרטיו ודקדוקיו, עד ששום חוקר קדמוניות לא יכול להבדיל בין הכתר המקורי העתיק ובין היצירה המודרנית, הנאחות בו כשלהבת בגחלת, כביכול.

תינוקות של בית רבן היו משחקים בהר בארבעים שודדים ובגימל אחים; במלחמת דוד וגלית ובכהן משוח מלחמה וכיון שביסרו עליהם שעשועיהם אמרו: אתמול תשעה באב היה יום שהחריבו האויבים את בית המקדש, נתחיל אנו לבנותו.

בדקו את ציצייתיהם אם כשרות הן והתנו ביניהם שלא תהא שנאה ביניהם. שלא נחרב המקדש באחרונה אלא בשביל שנאת חנם שהיתה בישראל, והתחילו מתעסקים בבנין...

שורות אלו ומאות שורות-שורות אחרות יש בהן כדי להטעות את הזקנים שבדור, ואין ספק שאילו בא ספר "פולין" לידם, היו מניחים אותו בין שאר ספרי-יראים שבארונם.

ירא וחרד הוא עגנון. ירא הוא את האלהים באמת ובתמים, בלי התפלספות ובלי התחסדות. וחרד הוא לדברו, ולא יפליט הגה אשר לא צנוע, או לא כן: מאמין הוא בכל מוצא שפתיו. אף במקום שמשורר אהר לא היה מתאפק מן הזעקה, הוא בשקט יהלך. "כל מעשה יש לו ניגון שלו", וקול היוצא מכלל ניגון זה לא מגרוננו של עגנון יפרוץ. וכמה מחריד השקט הזה שלו לפעמים:

החחחח מת. לפני בית הכנס הגדול מוטל הוא מת. מצואו יזדמועל לבנת בגדיו ועל בגו חתונתו. הכלה איננה. כי לק אותה הפריץ. צעקה הנער ואין מושיע. מוטות החופ נפלו מידי השושבינים וחרד אלקים נפלה על שארית הפליטו מה לעשות? ה' נתן וו לקח! לא לסעודת נשואין בא אלא להלרית המת באו (מחול המות או הנאהבים והנעימים יעוד שם: "ותהי לו חופתו קבר וששונו תוגת עולם. וילכו כל הליל ויבכו. ויספדו לו ולכלתו ימים רבים" והדברים היו בארץ פולין, אשו למלכה נתנו ישראל "הר זהב" תמרו אור לנשימה... ("קדומות"). ורק בתור הקדושה וארץ הקדושה היו מוצאין נחומים - במסכתות הש"ס החרותות ע העצים (שם)...

ככה עגנון מקיים כתר מלכות שי אבותיו. משיב לו את זהרו, ולא עוד אלא שהוא מצרפו מסיגיו. הסגנון שי ספרי היראים טוהר וזוקק כאן מני היסודות הזרים, הלא עברים, אשר דבק בו. ואולם עגנון נותן עוד דבר אחד שהוא כולו שלו: אהבה, אהבה בל מצרים לקורוליבקה וליאזלוביץ ולבוצ'אץ כל אותן העיירות הנדחות בפולין, שבה נטוה חלום הגאולה מתוך עוני ויסורים אף העז - זה סמל הדלות של העיירת היהודית - מראה את הדרך לארץ ישראל... ("מעשה העז").

מתוך רצון ואהבה יקראו ספר שירה זה גם אלה שלא נולדו בקורוליבקה וביאזלוביץ ובבוצ'אץ. מכיון שיקראו - יעשה הכל כה קרוב להם...

כי כאן - המעין.

ב. פ.